

En Trang til at erkjendes som frie og nyttige Borgere

Taler
Frits Jensen

Dato
16 juni 1851

Sted
Stortinget

Omstendigheter

Tale til Stortingets arbeidskomite ved overrekkelsen av en adresse fra arbeidernes Lilleting

- 1 Som Ordfører for denne Deputation fra Arbeiderforeningernes Centralmøde, har jeg herved den Ære paa Arbeiderforsamlingens Vegne at frembære vor Tak for den Velvilje, hvormed man har imødekommet vort Andragende om personligen at kunne udtale, hvad der ligger os paa Hjerte, og nærer vi det Haab,
- 5 at man ikke vil betragte os som paatrængende paa Grund af det Skridt, vi har gjort, hvorved vi blot formener at have opfyldt den Pligt, vi skylder os selv og Fædrelandet.

- Det vil være enhver af mine Herrer bekjendt, at en Agitation for omtrent 2 Aar siden reistes her i Landet. Denne Agitation vandt Tilhængere i en Grad, der ikke kunde undlade at vække den almindelige Opmerksomhed paa sig. Vil man nu spørge om Aarsagen hertil, om denne kan søges deri, at den Mand, der først offentlig fremtraadte og gennem Agitationen opfordrede Arbeiderne til at slutte sig sammen, var i Besiddelse af saa overordentlige Evner, at disse kan
- 15 tilskrives Aarsagen, og man med os Arbeidere er enig i at sige Nei hertil, og det saa meget mere, som mangt og meget har klæbet Agitationen, som har tjent til intet mindre end til at fremme den, saa tror vi ikke at feile, naar vi siger, at Aarsagen til, at Agitationen har vundet saa stor Sympati i og udenfor den arbeidende Klasse, fornemmelig maa søges i en vis Følelse af Trang, der laa paa
- 20 Bunden af vort Indre til at erkjendes som og vorde frie og for Staten nyttige Mennesker og Borgere. Dette føler vi os overbeviste om at være Hovedgrunden til, at vi Arbeidere knyttede os til Agitationen; thi vi troede heri at have fundet det Middel, der kunde lede os til Maalet for vore Bestræbelser.

- 25 Støttende os paa denne Betragtning, tror vi, at Agitationen ei kan være uden Betydning, og at den, rigtigheden anvendt, vil kunne føde af sig almen Interesse og

gjensidig Velvære for Samfundets forskjellige Medlemmer. Som en Følge heraf maa den Tid være forbi, da man betragtede Agitationens Tilhængere som en Flok bevidstløse Mennesker, der af enkelte Personer lod sig lede og bruge som
30 viljeløse Redskaber. Er det Sandhed, at Agitationen virkelig har nogen Betydning, da er det beklageligt, at saa mange Mænd har søgt at modarbejde den dels ved at berøve den al Betydning, dernæst ved at stille den Mand, der først

optraadte som dens Leder, i et saadant Lys, at det aldrig kunde andet end have
35 en skadelig Indflydelse paa samme. Og hvad hine Mænd har tilsigtet, har de langt fra ikke naaet; Sympatierne for denne Mand har derved blot tiltaget; men under Erkjendelsen af den Taknemmelighed, vi er denne Mand skyldige, er vi langt fra ikke, som før sagt, blinde for, at mangt og meget har klæbet ved Agitationen under hans Ledelse, der tjente til intet mindre

40 end at fremme den, ja maaske er vi endnu for nærværende ikke komne saa langt, at vi har faaet alt det udrenset, som vi nu bestræber os for. Men naar oplyste Mænd har anført som Grund til, at de ikke har kunnet slutte sig til os, at Thrane har med Sagen at gjøre, da kan vi ikke tillægge en saadan Grund nogen Vægt, da
45 dette jo netop maatte være disse Mænds Sag at modvirke og modarbejde det skadelige, som de siger, at Thrane har fremkaldt. Dog skal jeg ikke længere opholde Komiteen med disse Enkeltheder, men gaa videre i min Fremstilling.

Efterat Agitationen havde staaet 1 Aar, opfordrede Thrane samtlige
50 Arbejderforeninger til at afsende en Deputeret fra hver Forening til at afgive Møde her i Kristiania for at raadslaa om Maaden, hvorpaa Agitationen bedst kunde fremmes, saa den kunde blive til almindeligt Gavn. Ifølge denne Opfordring samledes til den bestemte Dag fra forskjellige Foreninger 103 Mand, der efter bedste Evne søgte at bringe Arbejderforeningernes indre
55 Organisation i stand saavel som at gennemgaa den Petition i Forening med en Del andre fremkomne Forslag, der i sin Tid blev Stortinget tilstillede. Dette har havt til Følge, at vi Arbeidere denne Gang, mere end nogensinde forhen, har fulgt Stortingsforhandlingerne med Opmerksomhed, ligesom vi ogsaa saa meget som mulig har søgt at virke paa Valgene, hvad vi formaaede, til at faa Tinget
60 sammensat af saadanne Mænd, der har det største Kjendskab til Forholdene blandt den arbejdende Klasse. Uagtet dette har man dog ikke seet, at disse mere end nogen af de øvrige har udtalt sig i nogen Retning, som kan tyde hen paa, at de ansaa det for nødvendigt og betimeligt at tage de indstillede Arbeiderspørgsmaal under Behandling, at der kunde være nogen Sandsynlighed

for, at man inden Tingets Slutning kunde erfare, hvad der kunde og hvad der ei kunde gøres med Hensyn til disse.

Vi betviler ingenlunde, at havde Tingets Mænd tilfulde Kjendskab til, med
70 hvilken spændt Opmerksomhed man har fulgt dets Forhandlinger, og hvorledes man saa at sige næsten har gjort sig fortrolig med, at derfra skal Hjælpen komme, da vilde det vist ikke blive udhalt saa længe, som skeet er, med at tage disse store Spørgsmaal til Behandling. Maaske kan det Tilfælde indtræffe, at Tinget om kort Tid bliver opløst, og enhver af eder maa da reise hjem, uden at
75 noget Resultat fremkommer af eders Arbeide, og det tør da meget let blive Tilfældet at der iblandt os uoplyste Arbeidere der ei tilfulde formaar at sætte os ind i Forretningernes Gang vil reise den Anklage imod eder, at I ikke har gjort, hvad I kunde og burde gøre. Dette kunde meget let hælde sig, siger jeg, og denne min Formening støtter jeg væsentlig paa den Beretning om Stemningen, 80 der i det nuværende Arbejderforeningernes andet Centralmøde er bleven afgivet, hvilket ogsaa er en af de væsentlige Grunde, der har bevæget os til at faa Anledning til at forklare os for Tinget.

Jeg maa tilstaa, at jeg for min Del har anet, at Forholdene var saa fortrykte, som
85 det ved de Erklæringer, der er afgivne paa Centralmødet, har vist sig at være Tilfældet, i Særdeleshed her paa Østlandet. Var disse Erklæringer afgivne af andre Mænd end netop disse, der er valgte som Tillidsmænd, vilde jeg maaske have været mindre tilbøielig til at tro, at det virkelig forholdt sig saa; men dette betviler jeg nu ikke; thi dertil er disse Mænd for aabne og ærlige. Det er nemlig
90 fra de fleste Foreninger og især fra Landdistrikterne blevet erklæret, at Tilstanden blandt Almuesmanden er trykkende, ja fast uholdbar, og at man i Almindelighed har sat sit Haab til, at Stortinget vil paa den kraftigste Maade søge bevirket en gennemgribende Forandring i de Tingenes Tilstande, der for nærværende er af den Beskaffenhed, at de udøve en stedse mere og mere
95 lammende Indflydelse paa de allerede forhen i saa høi Grad fortrykte Forholde.

Bliver ikke dette Tilfældet, siger man, at Stortinget gjør noget i denne Retning, da ved vi ikke paa hvilken Maade nærværende Forholde, der jo for hver Dag bliver forværrede, skulde kunne raades Bod paa. Ja, vi kan befrygte, at mange
100 vilde fortvile og gribe til Midler, som de aldrig vilde have tænkt paa for at redde sig. Man forståa nu ikke dette saaledes som om Arbejderne i mindste Maade nærer nogle Ideer, der skulde være forstyrrende for den offentlige Rolighed. Nei! ingen mere end disse erkjender, at dette kun vil lede til deres fuldkomne

105 Ruin; men alligevel er det at befrygte, at det kunde lede til en stor Slappelse i
Moralen hos Landbeboerne, der kunde lede til Følger, ingen har anet.

Vi har troet ikke at burde undlade at gjøre Nationalrepræsentationen
gjentagende opmærksom herpaa, at Nøden virkelig er for Døren, idet vi bønlig
110 anholder om, at den anvender al den Kraft, den er i Besiddelse af, for at lindre
denne. I Tillid hertil og i Overbevisningen om, at vi nu har gjort, hvad vi
formaar, har jeg til Slutning at overlevere denne Adresse, hvori vi yderligere har
udtalt os om Midlerne, til Stortinget med Begjæring om, at den maa blive
forelagt samme i et samlet Møde.

115

120

Kilde

A. O. Øverland: Thraniterbevægelsen. Kristiania 1903, s. 256-259

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-trang-til-at-erkjendes-som-frie-og-nyttige-borgere>

125

130

135

140